

Høringsinstanser ifølge liste

Deres ref

Vår ref
200605012

Dato
28.08.2006

Høring av Sammen om Kunnskap II – Operasjonalisering av indikatorer for formidling

Kunnskapsdepartementet sender med dette på høring vedlagte rapport *Sammen om kunnskap II – Operasjonalisering av indikatorer for formidling* fra Universitets- og høyskolerådet (UHR). Rapporten finnes også elektronisk på UHR sine hjemmesider: www.uhr.no.

1 Bakgrunn

Universiteter og høyskoler har tre kjerneoppgaver; undervisning, forskning og formidling, jf. Lov om universiteter og høyskoler § 1-1. Både undervisning og forskning har egne komponenter i det resultatbaserte finansieringssystemet. Innføring av en egen formidlingskomponent kan stimulere til ønsket formidlingsaktivitet og gi institusjonene økte incentiver til å prioritere formidlingsbaserte oppgaver.

I St.prp.nr. 1 (2003-2004) ble det varslet at en ønsker å utvikle en egen komponent for formidling i finansieringen av universiteter og høyskoler. Høsten 2004 opprettet Universitets- og høyskolerådet, på oppdrag fra daværende Utdannings- og forskningsdepartementet, et formidlingsutvalg som skulle foreta en hensiktsmessig avgrensning av formidlingsbegrepet og foreslå relevante indikatorer for å fange opp sentrale deler av formidlingsaktiviteten ved universiteter og høyskoler. Utvalget avsluttet sitt arbeid i juni 2005 med innstillingen ”Sammen om kunnskap”.

Departementet vurderte at det var behov for ytterligere arbeid. Enkelte av indikatorene var vanskelige å operasjonalisere, og det gjenstod å finne indikatorer for innovasjon og utviklingsarbeid og lage et system for registrering og rapportering. På bakgrunn av dette ba departementet UHR sette ned et formidlingsutvalg II høsten 2005, og utvalget leverte sin endelige rapport til departementet 30. juni 2006.

Formidlingsvirksomheten ved den enkelte institusjon varierer mye i omfang og bredde, og det er dermed ulike syn på hvilke indikatorer som bør inngå i en slik komponent, og omfanget av

denne. Formidlingsutvalgets foreløpige rapport har vært på en uformell høring i universitets- og høyskolesektoren våren 2006. Kunnskapsdepartementet ønsker også å gjennomføre en formell høringsrunde i sektoren før endelig valg av indikatorer og utforming av komponenten.

2 Hovedforslagene fra utvalget

2.1 Definisjon og avgrensning

Formidlingsutvalget I og II har lagt følgende definisjon av formidling til grunn:

”Med formidling menes at vitenskapelige tilsatte formidler vitenskapelige resultater, arbeidsmåter og holdninger ut av et forskningsfelt til allmennheten og/eller brukere med overføring av kunnskap og innsikt som intensjon. Med brukere menes i denne sammenheng avgrensede grupper som har bruk for kunnskapen og teknologien i utøvelsen av sitt yrke eller profesjon, samt institusjoner, organisasjoner og andre som kan likestilles med disse”.

Definisjonen innebærer at fokuset er rettet mot den forskningsbaserte formidlingen. Leserinnlegg i aviser, bokanmeldelser og deltakelse i TV-debatter som ikke er basert på kompetanse innen eget fagfelt, men kun på annen personlig interesse og kompetanse, er ikke omfattet. Videre blir formidling delt inn i tre kategorier etter målgruppe: ¹

- *Allmennrettet*: rettet mot det brede publikum.
- *Brukerrettet*: rettet mot avgrensede grupper som har bruk for kunnskapen og teknologien i utøvelse av sitt yrke eller profesjon.
- *Forskerrettet*: rettet mot andre forskere. .

Den forskerrettede formidlingen er godt ivaretatt av forskningsdokumentasjonsutvalget, og vitenskapelige publikasjoner er en indikator for dette. En formidlingskomponent bør derfor fokusere på allmennrettet og brukerrettet formidling.

Kunstnerisk utviklingsarbeid er holdt utenfor mandatet til formidlingsutvalg II. Departementet har nedsatt et eget utvalg som skal se om det er mulig å utvikle indikatorer for kunstnerisk utviklingsarbeid. Universitets- og høyskolerådet leder arbeidet og skal levere sin innstilling innen utgangen av 2006.

2.2 Incentivvirkning og rapporteringsomfang

Formidlingsutvalg II peker på at formidling kan være vanskelig å måle fordi en del av formidlingen gir resultater som ikke kan dokumenteres av universiteter og høyskoler, men kun hos brukeren. Videre vil en del av formidlingen skje i prosesser der det er vanskelig å måle resultater på et bestemt tidspunkt. Ved valg av indikatorer i et finansieringssystem er det lagt vekt på at en skal finne frem til resultatbaserte indikatorer, ikke innsatsfaktorer eller prosessmål.

---

¹ Basert på NFR sin kategorisering av formidling i Nasjonal strategi for allmennrettet forskningsformidling, 1997

Formidlingsutvalg II har lagt vekt på at rapporteringsomfanget for den enkelte forsker ikke skal bli uoverkommelig. Utvalget foreslår at den enkelte forsker fortsatt kun skal registrere aktivitet i det systemet vedkommende bruker i dag (Frida eller ForskDok). Videre foreslår utvalget at en skal bruke eksisterende systemer for rapportering til departementet. Utvalget har utarbeidet kravspesifikasjon for teknisk system i forbindelse med autoritetsregistre for formidling og bibliografiske referanser tilknyttet formidling. For noen av indikatorene foreslår utvalget mer omfattende rapportering, jf. indikator om foredrag og posters på brukerrettede fagkonferanser og publikumsarrangementer.

2.3 Forslag til indikatorer

Omsetning (eksternt finansiert virksomhet)

Formidlingsutvalg II foreslår at omsetningen eller inntekten fra eksternt finansiert virksomhet samt salg av lokale publikasjoner skal være en indikator for formidling. Inntekter fra EU og NFR er unntatt fordi de er egne indikatorer i forskningskomponenten.

Utvalget mener at denne indikatoren sier noe om samspillet med eksterne aktører i nærings- og samfunnsliv, og at betalingsviljen for institusjonens produkter (for eksempel et videreutdanningskurs) er en form for kvalitetsstempel ved at institusjonene tilbyr et produkt som samfunnet vil ha. Utvalget ønsker å inkludere institusjonenes randsoner i denne indikatoren ved at virksomheten i aksjeselskaper der UH-institusjoner har en eierandel på 50 pst. eller mer, telles med (uttelling relativt til eierandel).

Innovasjon

Innovasjonsvirksomheten i sektoren er mangeartet og varierer med institusjonstype, FoU-virksomhet, utdanningsmiljø og geografisk plassering. Formidlingsutvalg II har fokusert på at indikatorer for innovasjon bør stimulere utvikling av innovasjonsresultater og viktige samhandlingsprosesser mellom institusjoner og arbeidsliv, både privat og offentlig sektor. Videre bør de stimulere til virksomhet både rettet mot eksisterende bedrifter og etablering av nye bedrifter. Incentiver kan rettes inn mot ulike faser i prosessen fra idéutvikling til kommersialisering. Utvalget har ikke foreslått indikatorer for idéfasen fordi det vil være vanskelig å avgrense og måle kvaliteten på dem. Utvalget foreslår på bakgrunn av dette tre indikatorer for innovasjon:

- bedrifter (selskapsetableringer)
- lisensavtaler
- studentprosjekter

Publikasjoner

Formidlingsutvalg II foreslår at følgende publikasjoner kan få uttelling i formidlingskomponenten:

- bøker, læremidler og faglige ressurser

- artikler i fagtidsskrift
- aviskronikker og innsiktsartikler

Utvalget skiller ikke mellom trykte, nettbaserte og andre digitale produksjoner. Videre fastholder utvalget at artikler, bøker, læremidler og faglige ressurser skal være på nasjonalt nivå². Det vil sikre likhet med forskningskomponenten og ivareta hensynet til kvaliteten på publikasjonene. Faglige tilsatte må registrere sine bidrag i ForskDok/Frida, på samme måte som for vitenskapelige publikasjoner.

Utvalget har nedsatt et eget teknisk utvalg som har definert kravspesifikasjon til et dokumentasjons- og kvalitetssikringssystem for disse indikatorene. ImportTjeneste og AutoritetsRegisteret (ITAR) ble utviklet i forbindelse med vitenskapelig publisering og vil også bli tatt i bruk i formidlingskomponenten. Videre arbeides det med å lage et autorisasjonsregister for forlag, tidsskrifter og aviser. Autorisasjonsregisteret blir ikke delt inn i ulike kvalitetsnivå slik det ble gjort i forskningskomponenten.

Foredrag på brukerrettede fagkonferanser

Formidlingsutvalg II ønsker å stimulere til økt samhandling mellom utdanningsinstitusjonene og offentlig og privat arbeidsliv. Utvalget påpeker at slik samhandling og brukerrettet formidling er helt vesentlig for at institusjonene skal kunne bidra til regional utvikling og innovasjon i bred forstand. På bakgrunn av dette foreslår utvalget at foredrag på brukerrettede fagkonferanser skal være en indikator for denne samhandlingen.

Medier og direkte formidling

Formidlingsutvalg II mener denne indikatoren skal fange opp institusjonens formidlingsbidrag til allmennheten, og utvalget ser for seg to hovedtyper av indikatorer under dette punktet:

- a) Publikumsarrangementer:
  - populærvitenskapelige foredrag
  - postere
  - demonstrasjoner (også IKT-baserte)
  - forberedte debattinnlegg
- b) Massemedia:
  - produksjon for radio/TV/avis/magasin (også nettutgaver)
  - programbidrag/deltakelse i radio/TV/avis/magasin (også nettutgaver)
  - intervjuer i radio/TV/avis/magasin (også nettutgaver)

Formidlingsutvalg II foreslår at alle bidragene vektles likt. Når det gjelder publikumsarrangementer, mener utvalget at i tillegg til å registrere aktiviteten i de interne systemene ved institusjonen, må den enkelte forsker arkivere dokumentasjon fra

---

² Forfatterkretsen må være nasjonal, dvs. at mer enn to tredjedeler av de forfatterne som bruker kanalen er fra samme land. Kun 1/3 av forfatterne kan være fra samme institusjon hvis det skal være nasjonalt nivå på forfatterkretsen.

arrangementet, for eksempel program eller invitasjon. Bakgrunnen for det er å sikre at en kan etterprøve aktiviteten, blant annet fra Riksrevisjonens side. Bidrag i massemedieindikatoren skal kun registreres, og ved eventuelt ettersyn kan materialet hentes inn fra det aktuelle mediet forskeren har stilt opp i.

3 Kunnskapsdepartementet ber høringsinstansene særlig kommentere følgende

Departementet ber høringsinstansene om tilbakemelding på de prinsipielle sidene av utvalgets forslag til definisjon og avgrensning av formidling, rapportering og indikatorer. Det er på det nåværende tidspunkt ikke mulig å vekte de ulike indikatorene eller fastsette størrelsen på en ny formidlingskomponent, og departementet ber derfor instansene om ikke å ta stilling til størrelse og vektning. Slike forhold kan først avklares når en har foretatt et endelig valg av indikatorer, mottatt rapporteringsdata fra institusjonene på de valgte indikatorene og foretatt simuleringer for å se hvordan komponenten slår ut for den enkelte institusjon og institusjonskategoriene som helhet. Når rapporteringsdata foreligger, vil departementet foreta simuleringer og på bakgrunn av dette vurdere størrelsen på en ny komponent, samt vektingen av de ulike indikatorene internt i denne komponenten.

Vi ber om at høringsuttalelsene legges opp etter følgende mal:

- kommentarer til definisjonen og avgrensningen av formidling
- kommentarer til rapportering
- kommentarer til den enkelte indikator
- eventuelle andre kommentarer

3.1 Definisjon av formidling

Forskerrettet formidling er ivaretatt gjennom indikatoren for vitenskapelig publisering. I definisjon av formidling bør en dermed fokusere på den brukerrettede og allmennrettede formidlingen. Det er en utfordring å finne resultatbaserte indikatorer som dekker formidlingsbegrepet. Det er viktig at de indikatorene som velges er dekkende og gir de incentivvirkningene en ønsker for formidlingen. Departementet ber derfor om at følgende berøres i høringsuttalelsene:

- *Er definisjonen av formidling som formidlingsutvalg II legger til grunn dekkende for formidlingsvirksomheten ved institusjonene?*
- *Er forslaget til indikatorer dekkende for den formidlingsaktiviteten en ønsker å stimulere?*
- *Vil de foreslåtte indikatorene stimulere til ønsket utvikling i formidlingsaktiviteten?*
- *Vil noen av indikatorene kunne gi uheldige tilpasninger?*

3.2 Rapportering

Departementet er opptatt av å utforme et enkelt rapporteringssystem, samtidig som en skal tilfredsstillende kravene til kvalitetssikring og etterprøvbarhet. Departementet ber i den sammenheng om tilbakemelding på:

- *Hvilke syn har institusjonene på det samlede rapporteringsomfanget som foreslås?*

- *Hva mener institusjonene om omfanget av rapporteringen på den enkelte indikator?*
- *Er hensynet til kvalitet i rapporteringen godt nok ivaretatt i forslaget til indikatorer?*
- *Hvordan oppfatter institusjonene gjeldende rapportering av data til det resultatbaserte finansieringssystemet?*

3.3 Indikatorer

Omsetning (inntekter fra eksternt finansiert virksomhet)

Inntekter fra eksternt finansiert virksomhet var tidligere en indikator for høyskolene i forskningskomponenten, men uten at randsonen var inkludert. Randsonen er ikke inkludert i forskningskomponenten med den begrunnelse at indikatorene som inngår i finansieringssystemet kun skal måle det som defineres som kjernevirksomhet ved institusjonene. En inkludering av randsonen i formidlingskomponenten vil bryte med dette prinsippet.

Formidlingsutvalg II foreslår å inkludere inntekter fra eksternt finansiert virksomhet som en indikator i formidlingskomponenten. Departementet ser at hvorvidt en inkluderer randsonen kan legge føringer på hvordan institusjonene organiserer sin virksomhet. Vi ber derfor om tilbakemelding på følgende:

- *I hvilken grad bør inntekter fra eksternt finansiert virksomhet inkluderes som en indikator i formidlingskomponenten?*
- *Mener institusjonene at randsonen bør inkluderes i denne indikatoren, og eventuelt hvordan bør den inkluderes?*
- *Hvordan kan en eventuelt avgrense mot hva som er relevant randsoneraktivitet?*
- *Hvilke effekter kan eventuell inkludering av randsonen få for den enkelte institusjon sin organisering av randsonen?*

Innovasjon

Kunnskapsdepartementet mener det er viktig med spesifikke indikatorer som fanger opp innovasjon og nyskaping. Vi ber særlig om tilbakemelding på følgende:

- *Fanger de foreslåtte indikatorene opp innovasjonsarbeidet på en dekkende måte?*
- *Vil de foreslåtte innovasjonsindikatorene gi de ønskede incentiver til nyskappingsarbeid?*

Publikasjoner

Rapportering og registrering av denne indikatoren bygger på arbeidet som ble gjort i forbindelse med forskningsdokumentasjonssystemet. Vi ber instansene særlig ta stilling til følgende:

- *Denne indikatoren skal stimulere både til brukerrettet formidling gjennom læremidler, samt allmennrettet formidling gjennom populærvitenskapelige artikler og*

aviskronikker. Mener institusjonene at publikasjonene som er valgt er dekkende for slik formidling?

- *Mener institusjonene at rapportering ved hjelp av autoritetsregistre vil fungere bra for denne indikatoren?*

Foredrag/posters på brukerrettede fagkonferanser

Indikatoren skal etter forslaget stimulere institusjonene til aktivt å formidle forskning til aktuelle brukergrupper. Kvalitetssikring og rapporteringsomfang kan være en utfordring for den foreslåtte indikatoren. Departementet ber særlig om tilbakemelding på:

- *Forslaget om å skille mellom fagkonferanser og vitenskapelige konferanser der kun forskere deltar.*
- *Rapporteringsmåte, omfang og kvalitetssikring av denne indikatoren.*

Medier og direkte formidling

En indikator for allmennrettet formidling skal bidra til at institusjonene når ut til mange mennesker og tar del i samfunnsdebatten. Det kan være utfordringer knyttet til kvalitetssikring av den foreslåtte indikatoren. Vi ber høringsinstansene særlig ta stilling til:

- *Forslaget til indikatorer for medier og direkte formidling har ikke noen mekanismer for å sikre kvaliteten på de bidragene som kommer inn, dvs. at det er kun antallet og ikke kvaliteten på bidrag i publikumsarrangementer og massemedia som vil ha betydning.*
- *Om den foreslåtte rapporteringen i det interne systemet ved institusjonen, samt hos den enkelte forsker når det gjelder publikumsarrangementer, er tilstrekkelig eller om det finnes alternative løsninger.*

Kunnskapsdepartementet ber om eventuelle merknader innen 28. november 2006. En liste over høringsinstanser er vedlagt.

Med hilsen

Toril Johansson (e.f.)
ekspedisjonssjef

Hedda Huseby
avdelingsdirektør

Vedlegg:

Sammen om kunnskap II – operasjonalisering av indikatorer for formidling
Kravspesifikasjon formidlingsutvalg II
Høringsinstanser

Adressater:

Universiteter og høyskoler
Nettverk for private høyskoler
Universitets- og høyskolerådet